دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه‌ی علمی- پژوهشی فضای جغرافیایی

سال چهاردهم، شماره‌ی ۴۸
زمستان ۱۳۹۳، صفحات ۱۲۲-۱۰۳

اردوان قربانی[۱]

تهیه نقشه کاربری اراضی و ارزیابی توان کاربری دیم‌زارهای حوضه آبخیز زیلبرچای برای تبدیل به کشت علوفه براساس عامل شیب با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۲/۲٤ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۸/۱۸

چکیده

در این تحقیق حوضه آبخیز زیلبرچای آذربایجان‌شرقی-غربی پس از تهیه نقشه کاربری اراضی و نقشه شیب با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی از نظر توان اکولوژیکی کاربری دیم برای تبدیل به علوفه کاری مورد ارزیابی قرار گرفت. نقشه شیب از مدل رقومی ارتفاع و نقشه کاربری دیم از تصاویر ماهواره‌ای لندست، عکس‌های هوایی و با کنترل میدانی تهیه شد. سپس نقشه کاربری با نقشه شیب مقایسه و عرصه-های دیم گسترش یافته در شیب بالاتر از ۱۲ درصد برای تبدیل به علوفه کاری نقشه سازی گردید. نتایج نشان داد: تفکیک اراضی زراعی از مراتع با توجه به مقیاس، ابزار کار و سطوح اراضی زراعی دیم با مشکل مواجه بوده و لذا اراضی دیم و مرتع به‌صورت کمپلکس نقشه سازی شد. صحت نقشه تهیه شده حدود ۷۷ درصد و ضریب کاپا ۰/۷۲ برآورد گردید. سطح کل دیم‌زارهای دایر و رها شده حوضه ۹۳٦٤ هکتار برآورد

[۱] – استادیارگروه مرتع آبخیزداری دانشگاه محقق اردبیلی.
E– mail: ardavanica@yahoo.com

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]

شـد. حـدود ۵۵۵۵ هکتـار از اراضـی دیـم فعلـی در شـیب بـالاتر از ۱۲ درصـد گسـترش دارد کـه از آن حـدود ۲۳۵۲ هکتـار در شـیب‌هـای بـین ۲۰ تـا ۳۰ درصـد و ۳۲۰۳ هکتـار در شـیب‌هـای بـین ۱۲ تـا ۲۰ درصـد اسـت. از نظر توان اکولوژیکی این اراضی بایـد بـه کـاربری غیـر از دیـم کـاری و بـه صـورت طبیعـی کـه همانـا علوفـه کـاری است اختصاص داشته باشد. چرا کـه در صـورت تـداوم اسـتفاده فعلـی و بـا توجـه بـه شـخم در جهـت شـیب عمـلا کمـک بـه تخریـب بـیش‌تـر ایـن اراضـی کـرده و باعـث از دسـت دادن آب و خـاک در طـول زمـان مـی‌گـردد. درصـورت تبـدیل بـه علوفـه کـاری، تولیـد ایـن اراضـی مـی‌توانـد تـا ۱۱۱۱۰ تـن علوفـه در سـال برسـد. در ایـن صورت در مقایسه بـا گنـدم در همـین سـطح، تولیـد ۲/٤ برابـر شـده و هـم‌چنـین کنتـرل فرسـایش و حفاظـت آب و خاک به نحو مطلوب‌تری انجام خواهد شد.

کلیـد واژه‌هـا: دیـم‌زار رهاشـده، تبـدیل دیـم‌زار، علوفـه کـاری، توسـعه پایـدار، کشـاورزی اکولوژیـک، تـوان اکولوژیک.

[Downloaded from geographical-space.iau-ahar.ac.ir on 2026-10-31]